

V Štrasburgu 1. 7. 2014
COM(2014) 392 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU**

**Cesta k obnovenému konsenzu o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva:
Akčný plán EÚ**

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU

Cesta k obnovenému konsenzu o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva: Akčný plán EÚ

1. ÚVOD

Na svojom marcovom zasadnutí Európska rada opätovne zdôraznila dôležitosť duševného vlastníctva ako kľúčového faktoru rastu a inovácií a vyzdvihla potrebu boja proti falšovaniu s cieľom posilniť priemyselnú konkurencieschopnosť EÚ vo svete¹. Práva duševného vlastníctva sú jedným z hlavných prostriedkov, prostredníctvom ktorého spoločnosti, tvorcovia a vynálezcovia dosahujú návratnosť svojich investícií do vedomostí.

Nedávna štúdia odhaduje, že odvetvia intenzívne využívajúce práva duševného vlastníctva predstavujú približne 39 % HDP EÚ (s hodnotou okolo 4,7 bilióna EUR ročne) a pri zohľadnení nepriamych pracovných miest, 35 % všetkých pracovných miest². Z toho prakticky vyplýva, že prostredníctvom poskytovania dočasných výhradných práv je duševné vlastníctvo priamo spojené s výrobou a distribúciou nových a pravých tovarov a služieb, z ktorých majú úžitok všetci občania. Kľúčom k dosiahnutiu týchto cieľov je optimálna a hospodársky efektívna „infraštruktúra“ duševného vlastníctva, ktorá zahŕňa právne uznanie, registráciu, využívanie a vyvážené vymáhanie všetkých foriem práv duševného vlastníctva³.

Európska únia potrebuje inovácie a kreativitu, aby zostala konkurencieschopná v porovnaní s krajinami s nižšími nákladmi na prácu, energiu a suroviny, a musí vytvoriť podmienky, ktoré budú stimulovať inovácie, aby nás európske podniky mohli dostať z krízy. Preto priemyselné odvetvia založené na znalostiach zohrávajú dôležitú úlohu v stratégiách „Globálna Európa“ a „Európa 2020“.

Toto oznámenie sa zameriava na presadzovanie práv duševného vlastníctva. Stavia na konsenze, že priemyselná politika by mala byť zameraná na boj proti činnosti porušujúcej práva duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu, ktorá je najškodlivejšia. Jej cieľom je navrhnúť nové nástroje politiky presadzovania práva, ako je napríklad prístup tzv. „sledovania toku peňazí“, ktorého cieľom je odobrať porušovateľom práv v komerčnom rozsahu tok príjmov, ktorý ich priťahuje na tejto činnosti.

Výrobky uvedené na trh, ktorými sa myslia tovary a služby, ktoré nerešpektujú duševné vlastníctvo, ktoré vytvorili druhí, sa týkajú nás všetkých ako občanov, spotrebiteľov,

¹ Závery Európskej rady 20-21.3.2014, s. 5 a s. 6.

² *Odvetvia intenzívne využívajúce práva duševného vlastníctva: príspevok k hospodárskej výkonnosti a zamestnanosti v Európe*. Pozri: oami.europa.eu.

³ Pozri: ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property.

podnikateľov a daňových poplatníkov. Činnosti porušujúce práva duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu odrádzajú od investícií do inovácií a kreativity, a tým ohrozujú tvorbu pracovných miest.

Odhad rozsahu porušovania práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu nie je jednoduchý, ale o jeho vplyve na hospodárstvo prebehla rozsiahla diskusia⁴. Aktuálna súhrnná správa o podvodoch, v rámci ktorej bolo opýtaných viac ako 800 vyšších vedúcich pracovníkov uvádza, že v roku 2013 bolo 11 % spoločností obeťami porušovania práv⁵. Na úrovni EÚ bolo na základe štatistických údajov o tovare zadržanom colnými orgánmi z dôvodu podozrenia na porušovanie práv duševného vlastníctva na jej vonkajších hraniciach zaznamenaných v roku 2012 viac ako 90 000 prípadov⁶. Približne 70 % týchto prípadov sa týkalo poštovej a kuriérskej dopravy, čo je odrazom rastu elektronického obchodu. Celkovo bolo zaistených takmer 40 miliónov výrobkov, ktorých odhadovaná hodnota z hľadiska ekvivalentných pravých výrobkov bola takmer 1 mld. EUR. Jeden členský štát odhaduje, že 81 % výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva je spojených s organizovaným zločinom⁷. Vypočítal, že zatiaľ čo nezákonné príjmy pochádzajúce zo organizovaného zločinu týkajúceho sa týchto činností predstavovali viac ako 100 miliónov EUR, náklady na jeho hospodárstvo ako celok, pokiaľ ide o priame straty príjmov legitímnych podnikov, straty príjmov v prospech štátu, straty pracovných miest a vysoké náklady na zabezpečenie dodržiavania predpisov, tvorili takmer päťnásobok tejto sumy (470 miliónov EUR).

Porušovania práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu sa vyznačujú rafinovanosťou a pohyblivosťou cieľa postihu. Hoci sa robí mnoho pre to, aby sa odradilo od porušovania, vrátane narastajúcej online legálnej ponuky konkurenčných tovarov a služieb, hospodárske výnosy z distribúcie a predaja výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva sú také, že vždy bude existovať motivácia na zapojenie sa do týchto aktivít. Vzhľadom na rýchlosť, akou sa tieto činnosti môžu rozvíjať a zneužívať sú nevyhnutnosťou presné systémy detekcie a urýchlené vykonávanie preventívnych opatrení.

Zároveň tieto opatrenia musia byť primerané a musia minimalizovať riziko, že budú zneužitú na postupy smerujúce k narušeniu hospodárskej súťaže, ktoré by mohli zabrániť vzniku nových inovatívnych výrobkov a obchodných modelov a neprimeraným spôsobom obmedzovať základné slobody. Požadovaná detekcia vyžaduje zdieľanie informácií medzi zúčastnenými stranami a medzi vnútroštátnymi orgánmi presadzovania práva. Z toho vyplýva, že v snahe odradiť od porušovania týchto práv v komerčnom rozsahu, Komisia musí

⁴ V roku 2012 organizácia RAND vypracovala správu *Measuring IPR infringements in the internal market* (Meranie porušovania práv duševného vlastníctva na vnútornom trhu). Táto správa sa zaoberá štúdiami, ktoré financuje odvetvie, v ktorých sa hodnotí táto otázka a s nimi súvisiace obmedzenia. http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/ipr_infringement-report_en.pdf.

⁵ Pozri: kroll.com.

⁶ Pozri: ec.europa.eu/taxation_customs.

⁷ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/246390/horr73.pdf. Počítačová kriminalita je z odhadu vylúčená.

uplatňovať holistický, vyrovnaný a flexibilný systém, ktorý možno rýchlo reagovať na vznikajúce výzvy znalostnej ekonomiky EÚ v 21. storočí.

V súlade so stratégiou Európa 2020 a bez toho, aby boli dotknuté prebiehajúce legislatívne preskúmania, toto oznámenie ustanovuje desaťbodový akčný plán⁸. Niektoré opatrenia bude vykonávať Komisia v prípade potreby v spolupráci s Úradom pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM), ktorý je od júna 2012 sídlom Európskeho strediska pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva⁹ (ďalej len „stredisko“). Tieto opatrenia spolu s príslušnými sprievodnými činnosťami a uvedenými štúdiami predstavujú rozhodujúci prvý krok pri budovaní účinnej politiky presadzovania práv duševného vlastníctva zameranú na porušovanie týchto práv v komerčnom rozsahu v rámci EÚ ako aj v rámci jednotlivých štátov. Cieľom by malo byť dosiahnutie obnoveného konsenzu o tom, ako sú vykonávané práva duševného vlastníctva tak, aby boli v plnej miere zapojené všetky relevantné zainteresované strany. Komisia bude monitorovať vykonávanie tohto akčného plánu a vyzýva Európsky parlament, Radu, členské štáty, Európsky hospodársky a sociálny výbor, stredisko a zainteresované strany, aby sa aktívne podieľali na práci, ktorá je pred nami.

Oznámenie je doplnené o stratégiu na ochranu a presadzovanie práv duševného vlastníctva v tretích krajinách a prehĺbenie spolupráce medzi colnými orgánmi v EÚ a v tretích krajinách, pokiaľ ide o obchod s tovarom, ktorý porušuje práva duševného vlastníctva ako sa predpokladá v akčnom pláne EÚ v colnej oblasti.

Všetky uvedené opatrenia majú zabezpečiť, aby sa efektívne uplatňovalo a presadzovalo existujúce *acquis* EÚ v oblasti práv duševného vlastníctva, vrátane *acquis* týkajúceho sa občianskoprávnej vynútiteľnosti. Ich spoločným cieľom je (i) využiť všetky prostriedky na účinné odradenie a zabránenie uvedeniu a šíreniu výrobkov porušujúcich práva duševného vlastníctva (ako na trhoch EÚ tak aj na trhoch, ktoré sú s nimi čoraz viac prepojené), a tým (ii) podporiť investície, rast a zamestnanosť v odvetviach, ktoré sa opierajú o práva duševného vlastníctva, ktoré sú pre naše hospodárstvo tak dôležité. Prísnejšie presadzovanie samo o sebe nevyrieši tento problém, ktorý je potrebné riešiť prostredníctvom diskusií a zvyšovania povedomia o širších dôsledkoch porušovania práv duševného vlastníctva, zameraných na spotrebiteľov a výrobcov.

⁸ Navrhované opatrenia nemajú vplyv na rozpočet navyše k oficiálnemu plánovaniu Komisie na najbližšie roky.

⁹ Nariadenie (EÚ) č. 386/2012 z 19.4.2012 poveruje OHIM rôznymi úlohami, ktorých cieľom je uľahčiť a podporiť činnosti vnútroštátnych orgánov, súkromného sektora a inštitúcií EÚ v boji proti porušovaniu práv duševného vlastníctva. Tieto úlohy sa nevzťahujú na účasť na jednotlivých operáciách alebo vyšetrovaniach, ktoré vykonávajú vnútroštátne orgány, ani na záležitosti, na ktoré sa vzťahuje tretia časť hlavy V Zmluvy o fungovaní Európskej únie (napr. trestná a policajná spolupráca).

2. ÚLOHA PRE VŠETKÝCH AKTÉROV HODNOTOVÉHO REŤAZCA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA

2.1. Falošné alebo pravé?: zvyšovanie povedomia spotrebiteľov, zamestnancov a zákazníkov

Spotrebitelia, zamestnanci a podniky si nie sú vždy vedomé rozsahu a hospodárskych škôd spôsobených porušovaním práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu. Tieto škody zahŕňajú značný negatívny vplyv uvedených činností na daňové príjmy, príslušné náklady pre daňových poplatníkov, konkurencieschopnosť legálnych podnikov a prepojenia na rozsiahlu trestnú činnosť. Súčasne si spotrebitelia nie sú vždy vedomí škôd, ktoré osobne môžu utrpieť prostredníctvom kúpy výrobkov porušujúcich práva duševného vlastníctva, najmä s ohľadom na potenciálne riziká pre ich zdravie a bezpečnosť.

Stredisko uverejnilo 25. novembra 2013 výsledky štúdie o vnímaní duševného vlastníctva, ktorá sumarizovali úroveň povedomia občanov o problematike¹⁰. Tá vychádzala z preskúmania literatúry, kvalitatívneho prieskumu vykonaného medzi 250 Európanmi vo veku od 15 do 65 rokov a z kvantitatívnej fázy, v ktorej viac ako 26 000 Európanov vyjadrilo svoje názory prostredníctvom telefonického rozhovoru. Hoci sa jednalo o prvý krok, štúdia predsa ukázala nedostatočné vnímanie, najmä medzi mladšími respondentmi, o rozsahu vplyvu/dôsledkov porušovania práv duševného vlastníctva na zabezpečenie a tvorbu pracovných miest spojených s duševným vlastníctvom. Naznačila taktiež, že mladí Európania sú presvedčení, že infraštruktúra duševného vlastníctva do veľkej miery zvyhodňuje veľké spoločnosti. Vzhľadom na to sa Komisia domnieva, že v celej EÚ sú potrebné výraznejšie a koordinovanejšie konzultácie o opatreniach na zvýšenie povedomia a základné a ľahko dostupné informačné nástroje¹¹.

Ďalšie kroky by mali zahŕňať prístup zameraný na viacero cieľov a analýzu otázky, prečo „digitálna generácia“ čoraz viac vyhľadáva výrobky porušujúce práva duševného vlastníctva. To by malo zahŕňať pokračujúce úsilie na riešenie pretrvávajúcich prekážok vývoja a šírenia výrobkov rešpektujúcich práva duševného vlastníctva na jednotnom trhu spôsobom, ktorý spĺňa potreby spotrebiteľov v digitálnej ére. Takisto by mali vychádzať zo zistenia, že spotrebitelia niektoré veci prehliadajú a z účinnosti predchádzajúcich informačných kampaní v členských štátoch. Správa strediska o vnímaní práv duševného vlastníctva v tejto súvislosti poskytuje užitočné ukazovatele.

Stredisko vytvorilo internetový register osvedčených postupov z minulých vnútroštátnych kampaní na zvyšovanie povedomia. Porušovanie práv duševného vlastníctva sa môže výrazne eliminovať pomocou lepšej informovanosti všetkých aktérov na jednotnom trhu (občanov,

¹⁰ Pozri: oami.europa.eu.

¹¹ Komisia nedávno vyvinula iniciatívu, ktorá sa zameriava na upriamenie pozornosti občanov na negatívne hospodárske dôsledky porušovania práv duševného vlastníctva vo forme straty pracovných miest ako aj straty verejných príjmov a to najmä v určitých odvetviach: Sú lacné výrobky skutočne lacné? Skutočná cena falzifikátov, viac informácií na: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/stop-fakes/index_en.htm

spotrebiteľov, zamestnancov, podnikov a verejné orgány) o dostupnosti atraktívnych, prístupných a cenovo dostupných výrobkov, na ktoré sa vzťahuje duševné vlastníctvo na jednotnom trhu. V roku 2014, vychádzajúc z rastúcej vedomostnej základne, ktorá vyplýva z realizovaných štúdií, stredisko bude pomáhať členským štátom pri vývoji a realizácii komunikačných kampaní, ktorých cieľom je zvýšiť informovanosť občanov Únie o vplyve porušení práv duševného vlastníctva najmä na zamestnanosť a hospodárstvo. Tieto kampane by tiež mali byť zamerané na uľahčenie prístupu k výrobkom, ktoré rešpektujú duševné vlastníctvo na celom jednotnom trhu, ako aj zdôrazňovať prínosy voľby výrobkov rešpektujúcich duševné vlastníctvo pre spotrebiteľov, s ohľadom na zaistenie súladu so štandardmi na ochranu zdravia a bezpečnosti a s právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľov.

Opatrenie č.1: Komisia zamýšľa podporovať úsilie strediska a vnútroštátnych orgánov realizovať a monitorovať ciele komunikačné kampane novej generácie. To by malo zahŕňať kampane s cieľom zvýšiť povedomie občanov, predovšetkým mladých ľudí, o hospodárskych škodách spôsobených porušovaním práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu a o možných rizikách pre zdravie a bezpečnosť spojených s výrobkami porušujúcimi práva duševného vlastníctva, ako aj kampane na zdôraznenie prínosov voľby výrobkov rešpektujúcich duševné vlastníctvo a na uľahčenie prístupu k takýmto výrobkom.

2.2. Zodpovednosť držiteľa práv na zabezpečenie integrity dodávateľského reťazca

Rozšírenie informačných a komunikačných technológií (IKT) umožňuje rozvoj čoraz rozsiahlejších – a často globálnych – dodávateľských reťazcov. Umožňuje tiež zníženie nákladov na skladovanie, keďže prevádzkovatelia prešli na systém dodávok práve včas. Okrem toho IKT umožnili zvýšenie priameho predaja spotrebiteľom. Aj keď je tento vývoj pozitívny, používajú ho aj obchodné subjekty, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva. Toto sa prejavuje rastúcim významom malých zásielok s tovarom, ktorý porušuje práva duševného vlastníctva, rýchlym vstupom porušovateľov do mnohých tovarových trhov a výstupom z nich a infiltráciou do najslabších častí dodávateľských reťazcov, ktoré vedú cez mnohé krajiny. V súvislosti s tým, keďže koneční spotrebiteľia si v čoraz väčšej miere uvedomujú etické správanie spoločností, audit dodávateľského reťazca, ktorý znižuje riziko porušovania práv duševného vlastníctva tiež ponúka marketingovú hodnotu a hodnotu dobrého mena pre spoločnosti, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva a obchodujú v rámci jednotného trhu alebo do neho dovážajú¹².

Komisia najprv preskúma v súvislosti s touto problematikou možnosť dobrovoľne uplatňovanej európskej schémy a podporí využívanie takýchto najlepších postupov náležitej starostlivosti v odvetviach, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva prostredníctvom propagácie a informovania o nákladoch a prínosoch systematického

¹² Nariadenie (EÚ) č. 995/2010 z 20.10.2010 stanovuje hospodárskym subjektom, ktoré uvádzajú na trh výrobky z dreva, povinnosť náležitej starostlivosti.

uplatňovania kvalitatívnych programov auditu, ktoré už podliehajú normám stanoveným uznávanými medzinárodnými orgánmi. Konkrétne, do konca roku 2014 Komisia zorganizuje pre zainteresované strany seminár o uplatňovaní náležitej starostlivosti v dodávateľských reťazcoch ako prostriedku na predchádzanie porušovaniu práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu. To bude zahŕňať dodávateľov, držiteľov práv, sprostredkovateľov (vrátane online platforiem, vyhľadávacích stránok, prepravcov atď.), členské štáty, akademickú obec a mimovládne organizácie.

IKT takisto zohrávajú zásadnú úlohu pri zabezpečovaní maloobchodných distribučných a logistických systémov, a teda pomáhajú odhaľovať výrobky, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva a zamedziť, aby do nich vstúpili. S cieľom zabezpečiť, aby distribučné reťazce výrobkov boli bezpečné a neobsahovali výrobky, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva, používajú sa technológie na riadenie zásob ako napríklad jednotné identifikátory výrobkov (2D čiarové kódy) a rádiový frekvenčný identifikátor (RFID). Prostredníctvom svojho Spoločného výskumného centra v tejto oblasti Komisia následne vydá správu o tom, ako nové technologické riešenia, ktoré posilňujú postavenie spotrebiteľov, pomôžu v boji proti falšovaniu a pirátstvu. S cieľom pomôcť zistiť pôvod prepravovaného tovaru a pomáhať procesu posudzovania rizík, bezpečnostný výskum financovaný prostredníctvom rámcového programu EÚ o výskume s vývoji sa zaoberá dodávateľskými reťazcami tovarov prepravovaných v kontajneroch. Spoločné výskumné centrum okrem toho vytvorilo nástroj IT (Contraffice), ktorý umožňuje colniciam analýzu trasy a pohybu nákladných kontajnerov dovážaných do EÚ¹³. Navrhovaný seminár posúdi použiteľnosť technológií na sledovanie zásielok pre rozdielne distribučné a predajné obchodné modely, o ktoré sa opierajú odvetvia, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva a informuje spoločnosti o osvedčených postupoch.

Opatrenie č. 2: Komisia uskutoční sériu konzultácií so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami vrátane občianskej spoločnosti o uplatňovaní náležitej starostlivosti v dodávateľských reťazcoch ako prostriedku na predchádzanie porušovaniu práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu. Na základe zhromaždených informácií má EÚ v úmysle vyvinúť na tento účel systém náležitej starostlivosti. V prvom rade bude zameraný na podporu dobrovoľného zavádzania systému, ktorý bude podrobne sledovať, aby sa zistilo, či sú potrebné ďalšie iniciatívy.

2.3. „Sledujte tok peňazí“: dialógy medzi zainteresovanými stranami odvetvia s cieľom zamedziť ponuke výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva na internete

Je dôležité, aby dohody medzi držiteľmi práv a obchodnými partnermi, s pomocou ktorých zabezpečujú výrobu, propagáciu, distribúciu a predaj výrobkov, plnili dvojité cieľ spočívajúci v rýchlym odhalení a prerušení činností, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva v

¹³ Pozri: ec.europa.eu/dgs/jrc.

komerčnom rozsahu. Každé takéto memorandum by malo mať dobre zakotvený mechanizmus na ochranu základných práv a konkurenčného prostredia, najmä so zameraním na predchádzanie potenciálnemu zneužitiu. Takéto dohody pri ich uplatňovaní predstavujú mechanizmus rýchlej reakcie na problémy týkajúce sa porušovania práv duševného vlastníctva. Súčasťou dialógov zainteresovaných strán vedúcich k takýmto dohodám sú stretnutia skupín zástupcov príslušných zainteresovaných strán, ktoré sa zameriavajú na konkrétne problémy a hľadanie praktických riešení, ktoré by boli realistické, vyvážené, úmerné a spravodlivé pre všetkých dotknutých. Iniciovala ich Komisia a ich cieľom je uľahčiť vypracovanie memoránd o porozumení (MoP), ktoré stanovujú zásady, ktoré signatári môžu uplatniť na dvojstranné dohody. Cieľom je pripraviť porušovateľov práv duševného vlastníctva o zdroje príjmov. Výsledkom prvého dialógu o obmedzení predaja falšovaných výrobkov prostredníctvom online platforiem bolo vypracovanie MoP v roku 2011¹⁴. V hodnotiacej správe z apríla 2013¹⁵ sa dospelo k záveru, že by ho bolo užitočné rozšíriť a zahrnúť do neho nové strany. Berúc do úvahy príslušný vývoj, Komisia iniciuje v roku 2014 a 2015 nové dialógy medzi zainteresovanými stranami, ktorých súčasťou budú poskytovatelia reklamných služieb, platobných služieb a prepravcovia, s cieľom dosiahnuť v priebehu roka 2015 ďalšie memorandum o porozumení, ktoré pomôže, aby sa výrobky, ktoré porušujú právo duševného vlastníctva nedostali na internet. Zároveň stredisko vykoná porovnávaciu analýzu existujúcich postupov spolupráce medzi majiteľmi práv a obchodnými partnermi so sídlom v členských štátoch a tretích krajinách.

Opatrenie č. 3: Komisia podporí vypracovanie ďalších dobrovoľných memoránd o porozumení s cieľom zníženia ziskov z porušovania práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu v online prostredí v nadväznosti na dialógy medzi zainteresovanými stranami, ktoré zahrňujú poskytovateľov reklamných služieb, platobných služieb a prepravné spoločnosti.

2.4. Pomoc malým a stredným podnikom (MSP) pri presadzovaní práv duševného vlastníctva

EÚ stanovuje harmonizované pravidlá pre systémy uplatňovania nárokov na nápravu podľa občianskeho práva súvisiaceho s duševným vlastníctvom prostredníctvom smernice o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva¹⁶ z roku 2004. Na základe oznámenia z roku 2010¹⁷ Komisia uskutočnila rozsiahlu verejnú konzultáciu, aby posúdila, či je toto znenie vhodné na daný účel z hľadiska mnohých výziev, ktorým čelí presadzovanie práv duševného vlastníctva. Koncom roka 2012 Komisia zaslala zúčastneným stranám dotazník, aby získala informácie o tom, či existujúce cezhraničné systémy uplatňovania nárokov na nápravu podľa občianskeho práva súvisiaceho s duševným vlastníctvom sú dostupné pre všetkých držiteľov práv, a to najmä MSP. Takisto preskúmala, či súdne systémy v členských štátoch bol

¹⁴ Pozri: ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement.

¹⁵ KOM(2013) 209 z 18.4.2013.

¹⁶ Smernica 2004/48/ES z 29.4.2004.

¹⁷ KOM(2010) 779 z 22.12.2010.

dostatočne rýchle a dostatočne špecializované. Konečné výsledky štúdie boli uverejnené v júli 2013¹⁸. V nadväznosti na to Komisia zváži, či sú pre MSP potrebné ďalšie kroky s cieľom zlepšiť postupy nápravy podľa občianskeho práva, napríklad v súvislosti s pohľadávkami s nízkou hodnotou. Vysoké náklady a zložitosť sporov často odrádza inovatívne MSP od presadzovania práv duševného vlastníctva vrátane tých, ktoré vyplývajú zo štandardných základných patentov (ŠZP), čo môže viesť k zneužívaniu trhu väčšími konkurentmi. Na úrovni Únie existuje v oblasti občianskoprávneho konania už viacero nástrojov. Nedávno Komisia navrhla¹⁹ posilniť a zlepšiť súčasné európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu, čo je jednotný postup, ktorý je dostupný vo všetkých členských štátoch (Nariadenie (ES) č. 861/2007). Táto akcia dopĺňa iniciatívy Komisie na pomoc členským štátom pri zlepšovaní účinnosti svojich vnútroštátnych systémov súdnictva ako napríklad porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície²⁰.

Opatrenie č. 4: Komisia má v úmysle analyzovať a podať správu o existujúcich vnútroštátnych iniciatívach zameraných na zlepšenie postupov občianskoprávneho presadzovania práv duševného vlastníctva pre MSP, najmä v súvislosti s pohľadávkami s nízkou hodnotou a zvážiť prípadné opatrenia v tejto oblasti.

Vysoké náklady a zložitosť sporov často odrádza inovatívne MSP od presadzovania práv duševného vlastníctva. V dôsledku toho návratnosť inovatívnych investícií MSP nie je optimalizovaná a tie nerozširujú činnosti v oblasti výskumu a vývoja. V niektorých členských štátoch sa túto situáciu snažia riešiť vnútroštátne programy a fondy, napr. prostredníctvom lepších možností poistenia v prípade patentových sporov. Komisia v roku 2015 s pomocou strediska preskúma, ak to bude vhodné, účinnosť takýchto národných programov, ako aj programov, ktoré zahrňujú tretie krajiny. Na tomto základe bude Komisia konzultovať výsledky preskúmania prostredníctvom zelenej knihy, čo bude ďalej viesť, ak to bude vhodné, k politickej iniciatíve.

Opatrenie č. 5: Komisia vydá zelenú knihu s cieľom poradiť sa so zainteresovanými stranami o potrebe budúcich opatrení EÚ založených na najlepších postupoch, ktoré sa osvedčili v rámci programov financovaných z vnútroštátnych zdrojov na pomoc MSP pri presadzovaní ich práv duševného vlastníctva.

Stredisko by mohlo zohľadniť v rámci rôznych činností špecifiká MSP, vrátane obmedzenosti zdrojov MSP na presadzovanie práv duševného vlastníctva. MSP ako držitelia práv potrebujú často informácie na úpravu svojich marketingových alebo distribučných stratégií a často im môžu chýbať zručnosti a odborné znalosti na účinnú ochranu duševného vlastníctva. Komisia sa preto usiluje vytvoriť systém podpory,²¹ ktorý zahrňuje problematiku presadzovania.

¹⁸ Pozri: ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property.

¹⁹ KOM(2013) 794 v konečnom znení.

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

posilnením a koordináciou národnej podpory prostredníctvom projektu IPorta a poradenstvom o otázkach práv duševného vlastníctva prostredníctvom európskej asistenčnej služby pre otázky práv duševného vlastníctva a asistenčnej služby pre otázky práv duševného vlastníctva v tretích krajinách²². Tento systém úzko spolupracuje so všeobecnou podporou podnikania, vnútroštátnou podporou práv duševného vlastníctva a činnosťami strediska.

2.5. Systémy spätného zúčtovania: nástroj pre spotrebiteľov

Niektorí poskytovatelia kreditných a debetných kariet ponúkajú systémy spätného zúčtovania, v rámci ktorých môžu spotrebiteľia do určitej hodnoty odmietnuť zaplatiť za výrobok alebo službu, ktoré by si nekúpili, keby vopred vedeli, že nie je pravý. V niektorých členských štátoch sú tieto systémy vyžadované zákonom. Takéto programy zjavne zmiernia podvody, ale môžu tiež pomôcť zabezpečiť, aby spotrebiteľia, ktorí nevedome dostanú tovar a služby, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva nemuseli za ne platiť alebo mohli následne požadovať náhradu. Tieto programy môžu zohrať úlohu pri obmedzovaní protiprávne nadobudnutých ziskov subjektmi, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva. V roku 2014 Komisia začne uskutočňovať konzultácie zamerané na systémy spätného zúčtovania a iné systémy potvrdzovania platieb, ktoré znižujú tok peňazí do činností porušujúcich práva duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu. Tieto verejné konzultácie preskúmajú priestor na prijatie opatrení v tejto oblasti.

Opatrenie č. 6: Komisia vydá zelenú knihu s cieľom konzultovať so zainteresovanými stranami o vplyve spätného zúčtovania a súvisiacich programov na boj proti porušovaniu práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu. Na tomto základe preskúma potrebu a rozsah konkrétnych krokov v tejto oblasti.

3. SPOLUPRÁCA ORGÁNOV VEREJNEJ SPRÁVY

3.1. Spolupráca medzi vnútroštátnymi orgánmi

V Európe bez vnútorných hraníc, vzhľadom na nadnárodný charakter organizovanej trestnej činnosti spojenej s porušovaním práv duševného vlastníctva, je potrebné posilniť spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi, inštitúciami EÚ, agentúrami EÚ pre oblasť spravodlivosti a vnútorných záležitostí, príslušnými tretími krajinami a ďalšími partnermi. V tejto súvislosti Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci²³ – najmä na základe hodnotenia hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti vypracovanej Europolom – v júni 2013 rozhodla, že narušenie skupiny organizovaného zločinu, ktoré sú zapojené do výroby a distribúcie falšovaného tovaru, ktorý porušuje zdravotné, bezpečnostné a potravinové právne predpisy, a takého tovaru, ktorý má nedostatočnú kvalitu by malo byť prioritou na obdobie rokov 2014 – 2017.

²² [viac informácií nájdete vo vyššie uvedenom oznámení Komisie „Obchod, rast a duševné vlastníctvo – podpora ochrany a presadzovanie práv duševného vlastníctva v tretích krajinách COM (2014) [...]“]

²³ Závety Rady z 7.6.2013, v ktorom sa stanovili priority pre boj proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti.

S cieľom plniť rôzne priority týchto záverov Rady o boji proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti, členské štáty s pomocou sekretariátu Rady, Komisie, Eurojustu, Europolu a iných príslušných agentúr EÚ vypracujú ročné operačné akčné plány²⁴. Vykonávanie týchto opatrení sa pravidelne monitoruje. Komisia je ochotná podporiť členské štáty prostredníctvom prípadného spolufinancovania týchto činností.

Akčný plán EÚ v colnej oblasti zameraný na boj proti porušovaniu práv duševného vlastníctva na roky 2013 – 2017²⁵ stanovuje rámec pre jednotné akcie 28 colných správ s cieľom účinnejšie bojovať proti porušovaniu práv duševného vlastníctva na vonkajších hraniciach EÚ. Predpokladá sa rozvoj „na mieru šitých“ prístupov k riešeniu poskytovania tovaru, ktorý porušuje práva duševného vlastníctva zakúpeného na internete prostredníctvom kuriérskych a poštových zásielok. Nevyhnutná je ďalšia cezhraničná spolupráca ako aj spolupráca medzi orgánmi. Komisia usporiada v roku 2015 konferenciu so zástupcami colných, policajných a súdnych orgánov s cieľom určiť, akým spôsobom je možné dosiahnuť posilnenie spolupráce.

Otázkou ako lepšie sledovať vývoj trendov v oblasti presadzovania práv duševného vlastníctva mimo EÚ sa súčasne zaoberá oznámenie Komisie, ktorým sa aktualizuje „Stratégia presadzovania práv duševného vlastníctva v tretích krajinách z roku 2004“²⁶. V rámci rokovaní o dohodách o voľnom obchode sa EÚ zameriava na získanie podstatných záväzkov zo strany tretích krajín s cieľom dosiahnuť vysokú úroveň presadzovania práv duševného vlastníctva, ktoré uľahčia obchod s výrobkami, ktoré vo veľkej miere využívajú práva duševného vlastníctva. Tiež by sa mala rozvíjať hlbšia spolupráca medzi colnými orgánmi v EÚ a v tretích krajinách, pokiaľ ide o obchod s tovarom, ktorý porušuje práva duševného vlastníctva, ako sa predpokladá v akčnom pláne EÚ v colnej oblasti²⁷.

Niektoré členské štáty zriadili v rámci svojich jurisdikcií jednotky na boj proti trestnej činnosti porušovania práv duševného vlastníctva, aby sa zabránilo duplicité stratégií presadzovania práv v príslušných orgánoch týchto členských štátoch. Nedostatky a podobné riziká duplicity existujú v oblasti spolupráce medzi členskými štátmi. Orgány majú často problém sledovať činnosti, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva, presahujúce vnútorné hranice Únie a môžu teda len zriedka plánovať a vykonávať cezhraničné vyšetrowanie a činnosti v rámci jednotného trhu.

²⁴ Tieto činnosti sa zameriavajú najmä na zlepšenie informácií a spravodajských informácií na účely strategickej a operačnej analýzy, určenie prioritných cieľových skupín organizovaného zločinu, rozvoj nástrojov finančného vyšetrowania a vymáhania majetku, podporu multidisciplinárnej spolupráce v rámci EÚ a zlepšenie spoluprácu s kľúčovými zdrojovými a tranzitnými krajinami a príslušnými partnermi.

²⁵ Uznesenie Rady z 10.12.2012

²⁶ Ú. v. EÚ C 129, 26.5.2005, s. 3.

²⁷ *Tamtiež.*

Bez toho, aby boli dotknuté prebiehajúce aktivity²⁸, Komisia sa nazdáva, že spolupráca medzi všetkými vnútroštátnymi orgánmi, ktoré zohrávajú úlohu v ochrane práv duševného vlastníctva by sa mohla posilniť prostredníctvom zriadenia expertnej skupiny pre príslušné orgány členských štátov²⁹. Toto fórum, ktoré by umožňovalo zdieľanie najlepších postupov a diskusie o orientácii politiky ochrany duševných práv by tak prispelo k zvýšeniu efektívnosti presadzovania práv duševného vlastníctva Európskou úniou³⁰.

Opatrenie č. 7: Komisia zriadi expertnú skupinu členských štátov na presadzovanie práv duševného vlastníctva, prostredníctvom ktorej by sa mohli v rámci EÚ členské štáty podeliť o najlepšie postupy pokiaľ ide o prácu všetkých svojich zúčastnených orgánov a informovať sa o plnení tohto akčného plánu.

3.2. Odborná príprava pre vnútroštátne orgány na jednotnom trhu

Odborná príprava vnútroštátnych orgánov v oblasti trendov a obchodných modelov spojených s činnosťami, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva, ako aj v oblasti zdieľania osvedčených postupov pokiaľ ide o identifikačné techniky prebieha vo veľkej miere na vnútroštátnej úrovni. Okrem toho, ak sa aj realizuje cezhraničná odborná príprava a budovanie znalostí, často sa delí podľa typu orgánu na presadzovanie práva a nerealizuje sa medzi orgánmi. V kontexte jednotného trhu je preto potrebné rozvinúť cezhraničné programy odbornej prípravy určené orgánom na presadzovanie práv duševného vlastníctva. V roku 2012 a 2013 stredisko uskutočnilo semináre na budovanie vedomostnej základne pre pracovníkov orgánov na presadzovanie práva o falšovaných pesticídoch a trestnej činnosti v oblasti farmakologických výrobkov. Na tomto základe by sa mala teraz plánovať odborná príprava vnútroštátnych úradníkov, ktorí sú zapojení do presadzovania práv duševného vlastníctva. Medzitým Úrad Spoločenstva pre odrody rastlín (CPVO) uskutočnil v máji 2013 seminár týkajúci sa presadzovania práv k odrodám rastlín pre všetky kategórie odborníkov na duševné vlastníctvo, ktorí sa špecializujú na túto oblasť. V roku 2014 bude stredisko pokračovať vo vývoji komplexného súboru odvetvových programov na presadzovania práv duševného vlastníctva pre orgány členských štátov. Tieto programy sú koordinované s Europolom, Eurojustom, Európskou policajnou akadémiou (CEPOL) a CPVO.

Rozvoj školení o legislatíve EÚ v oblasti práv duševného vlastníctva odborníkov z právnej praxe EÚ predpisov môže medzičasom takisto viesť k zlepšeniu účinného presadzovania práv duševného vlastníctva a dosiahnutiu nápravy.

²⁸ Najmä v rámci plánu v colnej oblasti alebo boja EÚ proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti, pozri Ú.v. EÚ C 80, 19.3.2013, s. 1.

²⁹ Mohlo by to tiež dohliadať na využívanie spoločných nástrojov, ako sú napríklad databáza na účely presadzovania a systém ACIST vyvinuté strediskom.

³⁰ Rozsah a mandát tejto expertnej skupiny budú stanovené v rozhodnutí Komisie v roku 2014.

Na tento účel bude Komisia podporovať vzdelávanie právnikov v oblasti predpisov EÚ týkajúcich sa duševného vlastníctva, a to najmä plným využitím európskeho portálu elektronickej justície³¹ prostredníctvom šírenia existujúcich školiacich materiálov.

Opatrenie č. 8: Komisia bude podporovať, aby stredisko vypracovalo komplexný súbor odvetvových školiacich programov na presadzovania práv duševného vlastníctva pre orgány členských štátov v rámci jednotného trhu.

3.3. Zodpovednosť verejných obstarávateľov preveriť výskyt výrobkov porušujúcich práva duševného vlastníctva v rámci verejného obstarávania

Verejné zákazky v rámci Únie môžu viesť k prieniku výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva do služieb verejného sektora. Komisia v prvom kroku podporí v roku 2014 lepšiu výmenu medzi verejnými orgánmi členských štátov o týchto otázkach a na tento účel zorganizuje konzultácie v rámci expertnej skupiny členských štátov o verejnom obstarávaní. Tematické workshopy, ktoré organizuje stredisko, umožnia tiež verejným orgánom z rôznych členských štátov, aby prediskutovali problémy, s ktorými sa stretli, a vymenili si najvhodnejšie postupy. Komisia okrem toho uskutoční prvý pilotný odvetvový program zameraný na kontrolu verejných nákupov v zdravotníckom sektore s cieľom posúdiť závažnosť problému v tejto oblasti. Na základe týchto činností Komisia uverejní a bude propagovať usmernenia o metodikách pomoci verejným orgánom pri odhaľovaní a prevencii prenikania falšovaných produktov do verejných služieb.

Opatrenie č. 9: Komisia má v úmysle vytvoriť, propagovať a zverejniť príručku o osvedčených postupov pre verejné orgány na zamedzenie nákupu falšovaných výrobkov

4. LEPŠIE MONITOROVANIE A CIELENIE POLITIKY PRESADZOVANIA PRÁV DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA.

4.1. Analýza trendov v oblasti práv duševného vlastníctva a ich porušovania

Z hľadiska verejného záujmu, politiky presadzovania práv duševného vlastníctva by mali byť zamerané na tie činnosti, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu, ktoré predstavujú najväčšie riziko poškodenia investícií do inovácií a kreativity a najviac poškodia spotrebiteľov a hospodársky rast. V tejto súvislosti je potrebné objektívne identifikovať a potom systematicky monitorovať odvetvia, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva, ktoré sú najviac poškodené činnosťami, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva s cieľom zabezpečiť, aby nástroje politiky stanovené v tomto oznámení, ako aj zákonné systémy nápravy fungovali. V septembri 2013 uverejnil Európsky patentový úrad (EPÚ) a OHIM štúdiu s cieľom umožniť počiatočné posúdenie odvetví, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva v rámci EÚ³². Druhá etapa správy

³¹ Pozri: e-justice.europa.eu.

³² *Intellectual Property Rights intensive industries, už citované*

OHIM/EPÚ o odvetviach, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva bude uverejnená na jeseň 2014³³.

Po určení odvetví, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva je potrebné použiť spoľahlivé metodiky odhadu na posúdenie rozsahu porušovania práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu v týchto odvetviach³⁴. Komisia predloží spolu so strediskom do roku 2015 transparentné a pragmatické modely na odhad trendov v oblasti činností, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva v oblastiach, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva.

Pokiaľ ide o odvetvia, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva, ktoré poskytujú svoje výrobky online a čelia ponuke „bezplatných“ nezákonných výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva, Komisia realizuje štúdiu na vyhodnotenie vplyvu ponuky výrobkov, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva na zákonné výrobky. Toto bude dokončené do konca roka 2014. Komisia bude spolu so strediskom realizovať štúdiu o porušovaní licencie „Creative Commons“ subjektmi porušujúcimi práva, ktoré sa snažia privlastniť voľné diela. Okrem toho stredisko bude vykonávať výskum správania a postojov mladých ľudí, pokiaľ ide o modely spotreby výrobkov, na ktoré sa vzťahujú práva duševného vlastníctva.

V rámci svojej práce v oblasti colnej politiky, Komisia bude aj naďalej zhromažďovať a poskytovať údaje o tovare zadržanom colnými orgánmi na vonkajších hraniciach EÚ. Tieto informácie budú doplnené o informácie týkajúce sa porušenia práv duševného vlastníctva zaznamenané na jednotnom trhu³⁵. Zároveň stredisko s podporou príslušných vnútroštátnych orgánov pracuje na vývoji databázy judikatúry v oblasti porušovania práv duševného vlastníctva.

Aby sa zabezpečilo, že tieto údaje budú správne využité na to, aby politika presadzovania práv duševného vlastníctva bola založená na transparentných ekonomických základoch, Komisia má v úmysle od roku 2014 poskytovať hospodárske správy o tejto oblasti. Tieto budú slúžiť ako nástroj na monitorovanie politik Komisie proti činnosti týkajúcej sa porušovania práv duševného vlastníctva v komerčnom rozsahu.

³³ Ťažbou údajov na úrovni spoločnosti tak budú na vnútroštátnej úrovni identifikované odvetvia, ktoré intenzívne využívajú práva duševného vlastníctva, kvantifikuje sa ich prínos pre hospodárstvo každého členského štátu, a tiež sa posúdi do akej miery sa MSP opierajú o práva duševného vlastníctva.

³⁴ V roku 2012 vypracovala organizácia RAND Europe správu pre Komisiu (*Measuring IPR infringements in the internal market*, citovanú vyššie), v ktorej preskúmala približne 200 existujúcich štúdií a zdôraznila ich silné a slabé stránky, pokiaľ ide o metodiku a údaje. Na tomto základe navrhla recenzovanú metodiku, ktorá by sa mohla použiť na odhad úrovne činností, ktoré porušujú práva duševného vlastníctva v hospodárstve.

³⁵ Informácie budú uložené v systéme ACIST (Anti-Counterfeiting Intelligence Support Tool) vyvinutom úradom OHIM v spolupráci s Europolom: <https://www.tmdn.org/enforcementintelligence-webapp/>

Opatrenie č. 10: Komisia raz za dva roky zverejní správu o hospodárskom dopade politiky EÚ v oblasti práv duševného vlastníctva, ktorá môže slúžiť ako účinnejší nástroj na sledovanie novej politiky EÚ v oblasti presadzovania práv duševného vlastníctva ako je stanovené v tomto oznámení.